

A föld felszínén meggyült villamos fluidum tehát erdős vidékeken a fatörzseken keresztül folytonosan és akadálytalanul távozhatóván, a hirtelen való s a föld felszínének rengését előidéző heves kiegyenlítődésnem áll be.

M. Naudin állításának helyessége mellett szólnak, az utóbbi időben előfordult földrengések esetei is, amennyiben az általuk sajtott vidékek vagy egészen kopárak voltak, vagy csak csekély mértékben borítottak erdővel.

(Cs.) **A Pressler-féle növedék furóról.** A „Forstliche Blätter“ ez évi 8—9. füzetében Uhlig főerdész polemizál Cottának azon állításával szemben, hogy a növedék furót és a növedék-képletet nem Pressler találta fel, s illetőleg, hogy Pressler azt nem is állította, hogy a furó az ő találmánya.

Cikkét azzal kezdi: „Csak az élőnek van igaza“, mondá többször Pressler, talán annak előérzetében, hogy halála után felőle és munkái felett balul fognak itélni. Később idézi Presslernek egy 1865-ben megjelent cikkét, melyben a furót mint saját találmányát először ismertette. Továbbá utal arra is, hogy Pressler neki többször mondtotta volt, hogy találmányát azért nem szabadalmazza, mert a nehezen készíthető furónak árát — tekintettel annak a tudomány érdekében való terjesztésére — ez által nem akarja drágítani. Ha azonban a furót Ryssel mechanikus találta volna fel, ez mint üzletember nem mulasztotta volna el a szabadalmaztatást.

Adatok az „Erdészeti Műszótár“-hoz.

A néppel érintkező, ha egy kissé figyel, gyakran hall szavakat, melyek a művelt osztály köznyelvében ismeretlenek, de a mely szavaknak átültetése szintugy mint az elavult szavak felelevenítése, gazdagítja a nyelvet. Mi erdészek nagyon is rá vagyunk szorulva a kincskeresés ezen módjára, hogy faragott műszavainkat szaknyelvünkől kiküszöbölhessük, s hogy műkifejezésekben gazdagodjunk.

A gyűjtés módját megmutatta Hermann Ottó a halászati műszavak gyűjtésével. *) Rá kell vezetni mintegy véletlenül a beszédet a tárgyra s meg kell figyelni minden szót.

*) Lásd „A Halászat könyve“. Irta: Herrman Ottó.

A munkás, a ki mindig fát dolgoz, erdőt jár, sokat másképen mond mint mi szoktuk. Ne tanitgassuk őt a mi szólás módunkra, hanem tanuljunk tőle. Gyűjtsük össze a szavakat, s vagy magunk dolgozzuk fel kritikailag, vagy küldjük be a lapok szerkesztőségének, s megteszi azt majd valaki, a ki hivatást érez arra magában. Bár már jelentkeznék egyszer. Próbaképen közlök néhány szavat, annak megmutatására mi képen képzelem foganatosítandónak a munkát.

Csutajos. Borsodmegyében csutajos legelőnek mondják az olyat, a mely bokrokkal van benőve. A magyar nyelv nagy szótára szerint Csutaj (csut-aj) annyi mint apró csuta bokrokból álló cserjés, csepőte, haraszt. Csutajos legelő, hegyláb, erdő alja. Csutajosodik, apró bokrok, cserjék teremnek rajta. Csuta különben annyi mint suta, de egyezik vele a csutka is.

Csutak Erdélyben, különösen a székelyeknél tőke, tönk, tuskó, a kivágott fának földben hagyott töve. Ugyanott egy csutak fa annyi mint rakás hasábfa (?), melyet egy szekér elbir.

Ez utóbbi adat aligha nem tévedésen alapszik, mert ha a csutak annyi mint tuskó, akkor alig érthető az egy csutak fa alatt hasábfa.

Ezekután a csutaj annyit jelentene mint cserjés, csepőte, cziher, de mégis annyiban különböznék attól, hogy a cserjék törpék, csuták, marhától lerágottak. A csutaj jelenthetne tehát marharágta törpe bokrot, (például a karsti ilyen bokrokat, fákat), a csutajos pedig ilyen bokrozatot. A bokrozat, sарjadék pedig elcsutajosodik vagy elcsutajosodott, ha a marha egészen törpére rágta.

A cziher — nézetem szerint — még el nem törpült, de legeltetés által szenvedő, és 10—15 évesnél nem idősebb fasарjadék.

A csepőte talán tövises bokrozat, míg a cserjés jó karban lévő bokrok tömege; cserőcze pedig alacsony s illetve fiatal cser s átvitt értelemben mindenféle fasarjadék, s legjobb volna erdőalja (Bodenschutzholz) s a csereklýt alfa (Unterholz) értelemben használni. Különben rendelkezésünkre áll még a csalit, csarit szó is, a mely magasabbra nőtt s kissé ligetes sarjast, bokrost látszik jelenteni.

Ime mily bősége a szavaknak s mily finom distinguálásra tesz képessé, csak ki kell puhatolni a valódi jelentést.

Mál. Borsodmegyében az egri érsekség tárkányi erdejének térképén láttam ily nevet: Kovács málá. Kérdésemre azon felvilágosítást kaptam, hogy a mál ellaposodó hegygerincz, a mely csekély terjedelménél fogva még nem nevezhető fensiknak.

A magyar nyelv szótára szerint mál annyi mint prémes állatok hasa. Róka mál, hölgy mál. Pákh Dénes „Vadászat tudomány“ czimű munkájának műszótárában mál annyi mint madárhas, de rókáról is mondatik, hasi bőr.

A „Magyar Nyelvszótár“ feltalálni véli a pandal, partmaly, padmaly szavakban, s hivatkozván arra, hogy Szeged vidékén kemencze malja, vagy mallya a kemenczének azon öble, mely az oldallal érintkezik, a mál alatt alámenő öblös vagy üreges testet ért.

Az idézett szavakból azonban inkább az alj, vagy aly szó látszik kihangzani. De maga a „Magyar nyelvszótár“ tovább azt mondja Holecz után: „Tokajban, Tarczalon van Mézesmál, Királymál, Kis mézesmál; Bodrog-Kereszturban Csókamál; Szeghiben Hosszumál; Tályán Tökös mál, máshol Nyulasmál, Cseresmál; Rozsnyón (Gömörm.) Szőlő mál. Jelent hegyoldalt, melynek belseje (?) hasforma, hosszukás, félgömbölyű és vagy sima, vagy hepehupás. Fő ismertetőjele, hogy alatta különösen, de két oldalán is alacsony fekvésű völgy

vagy ut viszen, maga pedig a határ e széleken feldomborodott, általában mintha alul és a két szélének egy része ily hosszú magaslattal volna beprémezve, szegélyezve.“

Szerémi „Az erdei fák régi nevei“ czimű cikkében (l. „Erdészeti Lapok“ 1884. 417. l.) következőket mondja : „a Mál is egyike azon szavaknak, melyek ma ugyan mint nevek használatban vannak, de maga a szó elavult, a köznyelv nem alkalmazza többé, pedig eredeti magyar szónak vehető s ugyancsak magasabb a halom, bércz, határ s egyéb idegen eredetűeknél.

A XIII. századból ismerünk Kerekmál, Húrosmál, Kismál, Keymál, Alsómál, Árnyékmál, Meggyesmál, Barosmál, Dudulámál nevű dombokat.

A XIV. században találkozunk Rovazmál, Rézmál, Előmál dombokkal“.

Tegyük végre ide még az erdélyi Rózsamált.

Mindezen idézetekből az tűnik ki, hogy a mál valami domborut*) jelent: madár-, rókahasat vagy dombot. Hogy H o l e c z magyarázata helyes-e, a ki szerint hegyoldalt, Szerémié-e, a ki szerint dombot, a borsodiaké-e, a kik szerint hegygerinczet jelent, azt a mál nevezetű helyek tüzetesebb megvizsgálása és leírása fogja eldönteni. Részemről mind az ellaposodó hegyhát, mind a domboru hegyoldal megjelölésére kiválóan alkalmas szónak tartom, s azt hiszem, a hegylanczolatok és ágak végső domborodott kifutásai hegy mál, a domboru lejtők mál s a domboru gerinczek pedig mál as gerinczeknek volnának nevezhetők.

Sallang-nak nevezik Imolán (Gömörm.) az oldalsó, növényben elmaradt sarjakat. Valószínűleg helyesebben sarlangnak kellene mondani.

*) A „Magyar nyelv szótára“-ban a málha magyarázatánál az áll: „ennek gyöke a bomobru magasat jelenti ma. Eszerint ma—al=mál.

Csigar. A Dunán-túl Csapodon hallottam e szót. Ott rudvastagságu fát értenek alatta a csigaros annyi mint rudas erdő.

A „Magyar Nyelvszótár“ szerint „Kemenesalján csihár annyi mint faág, vessző, melyet suhintani lehet, honnan más képsuháng, átvetve husáng. Csihárral ütni, verni a barmot. Válszínűleg innét csih, csikót sietésre nógató szó, s az eszköz melylyel suhantanak csihár“.

Hogy a Kemenesalján a csapodó kiejtés-e a helyes, s illetve az elterjedtebb, vagy két különböző szóval van dolgunk, azt az azon a vidéken lakó szaktársak puhatolják ki. Részemről a csigar és csigaros szavat a vékonyabb rud s illetve rudas erdő megnevezésére igen alkalmasnak találnám, de a csihár vagy csihar ismét igen jól helyettesíthetné a suháng (Heister) csemete nevét.

Illés.

Vidéki levél.

Budapest, 1887. augusztus 7.

T. Szerkesztő! A mult hónapban tett hivatalos utazásom alkalmával Imolán annyira eredeti nézeteket hallottam az erdőről, hogy érdekesnek tartom azokat veled közölni. Nem mintha aminating akarnék azok követésére, de hogy lássák szaktársaink, mily ferde nézetek fejlődnek ki a sajátságos viszonyok folytán a nép között. Imolai üzemmódnak nevezhetném azt az erdőkezelési módot, melyet ott követnek, ha nem kellene félnem, hogy valaki még komolyan veszi a nevet.

Imola kis falucska Gömörmegyében, az ugynevezett Száraz völgyön, s körülbelül a Szendrő-Tornalya és Bánréve-Torna között húzott vonalak metszési pontjára esik. A falu népe nagyrészt bocskoros nemesekből áll, különben derék,